

LES ARTS ÉS ÒPERA

TEMPORADA 23/24

EL RETABLO DE MAESE PEDRO

MANUEL DE FALLA

PALAU DE LES ARTS REINA SOFÍA

GENERALITAT
VALENCIANA

LES ARTS
VALÈNCIA

EL RETABLO DE MAESE PEDRO

MANUEL DE FALLA (1876-1946)

Amb motiu del centenari de l'estrena d'El retablo de maese Pedro

Con motivo del centenario del estreno de El retablo de maese Pedro

Obra per a teatre de titelles basada en un episodi de la Segona Part d'El Quijote,

instrumentada per a orquestra de cambra i cantants.

Estrena, en versió de concert: 23 de març de 1923,

Teatro San Fernando, Sevilla

Estrena, en versió escenificada: 25 de juny de 1923,

Saló de la princesa Edmond de Polignac, París

Obra para teatro de títeres basada en un episodio

de la Segunda Parte de *El Quijote*,

instrumentada para orquesta de cámara y cantantes.

Estreno, en versión de concierto: 23 de marzo de 1923,

Teatro San Fernando, Sevilla

Estreno, en versión escenificada: 25 de junio de 1923,

Salón de la princesa Edmond de Polignac, París

Edició · Edición:

J & W Chester Ltd (*El retablo de maese Pedro*)

Manuel de Falla Ediciones SL (*Concierto para clave*)

10 de novembre · noviembre de 2023

10.30 h (didàctica); 19.30 h

Duració · Duración: 50 min

Sala Principal

Coproducció · Coproducción:

TeatroReal, Festival de Granada, Compañía Etcétera

Direcció musical · Dirección musical

Pablo Rus Broseta

Direcció d'escena, titelles, escenografia i projeccions

Dirección de escena, títeres, escenografía y proyecciones

Enrique Lanz

Il·luminació · Iluminación

Alberto Rodríguez

Manuel de Falla

Concert per a clavecí · Concierto para clave

I. Allegro

II. Lento

III. Vivace

Diego Ares, clavecí · clave

El retablo de maese Pedro

Trujamán **Iria Goti⁺⁺**

Maese Pedro **Maximiliano Spósito⁺⁺**

Don Quijote **Daniel Gallegos⁺⁺**

Compañía Etcétera

Orquestra de la Comunitat Valenciana

Assistent de direcció · Asistente de dirección:

Yanisbel Victoria Martínez

Subtitulació · Subtitulación: Anselmo Alonso

Titellaires · Titiriteros: Cristina Colmenero, Alejandro

Conesa, Julien Flotat, Silvio Garabello, Leo Lanz,

Christine Mackenzie, Irene Molina, David Rodríguez,

Tete Rojas, Miguel Rubio, Adrián Zamora, Alicia Cegri

Sinopsi

El retablo de maese Pedro naix dels capítols XXV i XXVI de la Segona Part d'*El ingenioso hidalgo Don Quijote de La Mancha*, novel·la de Miguel de Cervantes.

Falla aconsegueix captar en una òpera breu l'esperit de la novel·la cervantina: en una venda manchega Don Quijote assisteix a una representació de titelles, dirigida per maese Pedro, on els personatges Don Gaiferos, Don Roldán, l'emperador Carlo Magno i la bella Melisendra -segrestada pel rei Marsilio- protagonitzen una història cavalleresca. Don Quijote se submergeix en el relat, perd la noció que es tracta d'un fet teatral i oblida que el que actuen són ninots. Per aquesta raó, acaba participant directament en la trama i, amb la fi de rescatar Melisendra i Don Gaiferos dels moros que els

Sinopsis

El retablo de maese Pedro nace de los capítulos XXV y XXVI de la Segunda Parte de *El ingenioso hidalgo don Quijote de La Mancha*, novela de Miguel de Cervantes. Falla consigue captar en una ópera breve el espíritu de la novela cervantina: en una venta manchega Don Quijote asiste a una representación de títeres, guiada por Maese Pedro, donde los personajes Don Gaiferos, Don Roldán, el emperador Carlo Magno y la hermosa Melisendra -secuestrada por el Rey Marsilio- protagonizan una historia caballeresca. Don Quijote se sumerge en el relato, pierde la noción de que se trata de un hecho teatral y olvida que está viendo actuar a muñecos. Por esta razón, acaba participando directamente en la trama y, para rescatar a Melisendra y a Don Gaiferos de los moros

persegueixen, destrossa el teatret, canta les glòries de la cavalleria i ofrena el seu triomf a la seua estimada Dulcinea.

que los persiguen, destroza el teatrillo, canta las glorias de la caballería y ofrenda su triunfo a su amada Dulcinea.

Una obra d'avantguarda

Manuel de Falla contava que, de menut, jugava a representar amb titelles aventures de Don Quijote per a la seua germana xicoteta. Aquest era un personatge volgut i familiar

Una obra de vanguardia

Manuel de Falla contaba que de pequeño jugaba a representar con marionetas aventuras de Don Quijote para su hermana menor. Éste era un personaje querido y familiar para el

per al xiquet gadità, abans que esdevinguera el cèlebre compositor espanyol. Per això, quan la princesa de Polignac li va encarregar el 1918 escriure una obra breu per a orquestra de cambra, Falla li va proposar el Capítol XXVI de la Segona Part de la novel·la cervantina com a argument de la seua òpera i va suggerir, a més, muntar-la amb titelles, ja que aquest capítol narra "la graciosa història del titellaire".

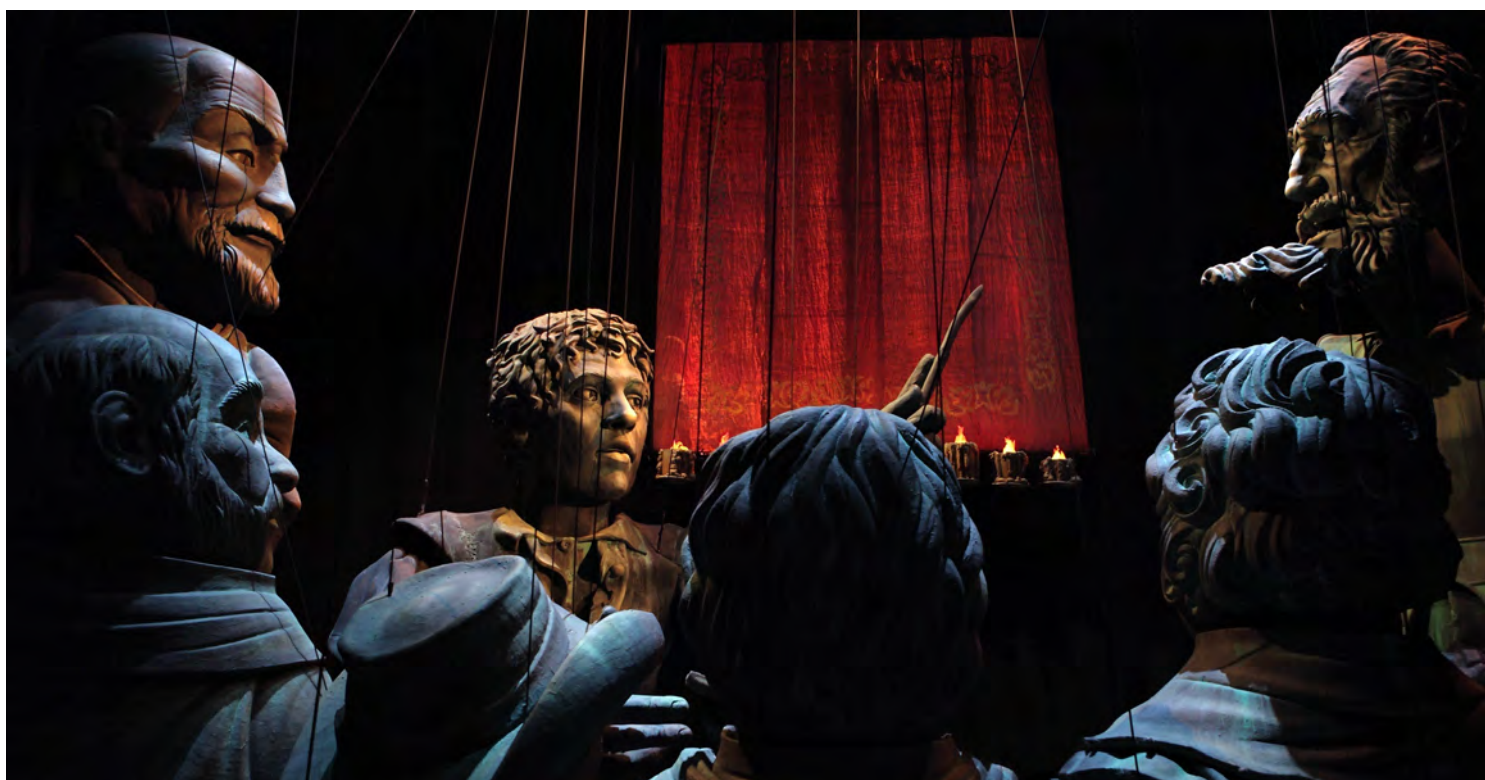
La novel·la de Cervantes presenta, en general, la contraposició de la realitat amb l'idealisme. El capítol XXVI reflecteix amb claredat aquesta confrontació i ens mostra un Quijote que no deixa canya dreta, per salvar l'honor d'una donzella captiva. Si en altres episodis la imaginació de Don Quijote podria passar per pura extravagància, en el cas d'*El retablo de maese Pedro*, aquesta imaginació li

niño gaditano, antes de convertirse en el célebre compositor español. Por eso, cuando la princesa de Polignac le encargó en 1918 escribir una obra breve para orquesta de cámara, Falla le propuso el Capítulo XXVI de la Segunda Parte de la novela cervantina como argumento de su ópera y sugirió, además, montarla con títeres, pues ese capítulo narra "la graciosa historia del titerero".

La novela de Cervantes presenta, en general, la contraposición de la realidad con el idealismo. El capítulo XXVI refleja con claridad esa confrontación, mostrándonos a un Quijote que no deja títere con cabeza, por salvar el honor de una doncella cautiva. Si en otros episodios la imaginación de Don Quijote podría pasar por pura extravagancia, en el caso de *El retablo de maese Pedro*, esta imaginación le

provoca una distorsió total i flagrant de la realitat. Els límits entre la ficció i la realitat s'esvaeixen davant la percepció estètica del Barroc, la realitat abasta la ficció i viceversa. En el capítol XXVI del *Quijote* es donen cita diversos estils literaris: la novel·la picaresca, l'amorós a la manera italiana, el morisc, la "novel·la exemplar", el romanç, el teatre i, per descomptat, les novel·les de cavalleries. Cervantes es va remuntar a l'Edat Mitjana amb aquesta història "tretada dels romanços espanyols que ixen de la boca de la gent".

provoca una distorsión total y flagrante de la realidad. Los límites entre la ficción y la realidad se desvanecen ante la percepción estética del Barroco, la realidad abarca la ficción y viceversa. En el capítulo XXVI de *El Quijote* se dan cita diversos estilos literarios: la novela picaresca, el amoroso a la manera italiana, el morisco, la "novela ejemplar", el romance, el teatro y por supuesto, las novelas de caballerías. Cervantes se remontó a la Edad Media con esta historia "sacada de los romances españoles que andan en boca de las gentes".

Manuel de Falla per a la seua partitura també va fer una revisió del patrimoni històric, "va reelaborar i incorporar al *Retablo de maese Pedro* des dels semitons litúrgics fins als *ostinatos* stravinskians" passant per una gallarda o una folia (atribuïdes a Gaspar Sanz), motius folklòrics dels pregoners dels pobles, la tonada medieval, cantiga d'Alfons X el Savi, seguidilles de la Manxa i Múrcia, romanços de Salinas, la melodia gregoriana o la sarabanda espanyola.

Manuel de Falla para su partitura también hizo una revisión del patrimonio histórico, "reelaboró e incorporó al *Retablo de maese Pedro* desde los semitonados litúrgicos hasta los *ostinatos* stravinskianos" pasando por una gallarda o una folia (atribuidas a Gaspar Sanz), motivos folclóricos de los pregoneros de los pueblos, la tonada medieval, cántigas de Alfonso X El Sabio, seguidillas de La Mancha y Murcia, romances de Salinas, la melodía gregoriana o la zarabanda española.

Falla evocava èpoques passades, les traslladava al segle XX i buscava fer una música "tan natural que en certa manera semblara una improvisació". Es tracta d'una obra d'avantguarda, referència de la música espanyola del segle XX, que en l'actualitat es continua representant arreu del món.

Per a l'estrena d'*El retablo de maese Pedro* a París el 1923, i després a Sevilla el 1925, Manuel de Falla va comptar amb diferents col·laboradors, entre ells el seu amic Hermenegildo Lanz. Aquest artista volia i admirava profundament Don Manuel i guardava amb zel tot allò relacionat amb ell. Així, va conservar des de la partitura i les cartes amb els consells de Falla, fins a les plantilles amb les quals va confeccionar les figures, els esbossos dels mecanismes de les titelles, o la llista de materials que va necessitar per a construir el teatrí i les titelles.

Falla evocaba épocas pasadas trasladándolas al siglo XX, y buscaba hacer una música "tan natural que en cierto modo pareciese una improvisación". Se trata de una obra de vanguardia, referencia de la música española del siglo XX, que hoy sigue representándose en el mundo entero.

Para el estreno de *El retablo de maese Pedro* en París en 1923, y luego en Sevilla en 1925, Manuel de Falla contó con diferentes colaboradores, entre ellos su amigo Hermenegildo Lanz. Este artista quería y admiraba profundamente a Don Manuel, y guardaba con celo todo lo relacionado con él. Así, conservó desde la partitura y las cartas con los consejos de Falla, hasta las plantillas con las que confeccionó las figuras, los bocetos de los mecanismos de los muñecos, o la lista de materiales que necesitó para construir el teatrino y las marionetas.

El director d'escena d'aquesta producció, Enrique Lanz, sempre ha jugat amb titelles, i va créixer admirant els ninots, dibuixos i esbossos del seu avi Hermenegildo, entre els quals hi havia els que aquest va fer per a *El retablo de maese Pedro*. Per això, per a Enrique Lanz, el nom de Manuel de Falla i les notes del seu retaule quixotesc han sigut sempre un referent proper, estimat, molt especial. Tal vegada per aquesta familiaritat, carregada de respecte i gratitud, només en la maduresa de la seua carrera és quan ha decidit dur a escena aquesta obra. I ho ha fet amb titelles gegants, com un monument dedicat a Cervantes i a Falla, dos genis espanyols, universals, eterns.

De Cervantes pren Lanz el recurs del teatre dins del teatre, el joc entre nivells de realitat, d'universos

El director de escena de esta producción, Enrique Lanz, siempre ha jugado con títeres, y creció admirando los muñecos, dibujos y bocetos de su abuelo Hermenegildo, entre los que estaban los que éste hiciera para *El retablo de maese Pedro*. Por eso, para Enrique Lanz, el nombre de Manuel de Falla y las notas de su retablo quijotesco han sido siempre un referente cercano, querido, muy especial. Tal vez por esa familiaridad, cargada de respeto y gratitud, fue solo en la madurez de su carrera que decidió llevar a escena esta obra. Y lo ha hecho con marionetas gigantes, como un monumento dedicado a Cervantes y a Falla, dos genios españoles, universales, eternos.

De Cervantes toma Lanz el recurso del teatro dentro del teatro, el juego entre niveles de realidad, de universos confundidos. La ficción y la

confosos. La ficció i la realitat en l'obra de Cervantes es confonen constantment, estan distorsionades per la imaginació de Don Quijote, i aquesta idea és el pilar de l'espectacle d'Enrique Lanz. La seua posada en escena tix un joc continu de capes de realitat, de sorpreses visuals, de paranys, d'il·lusions de versemblança capgirades.

realidad en la obra de Cervantes están constantemente confundidas, distorsionadas por la imaginación de Don Quijote, y esta idea es el pilar del espectáculo de Enrique Lanz. Su puesta en escena teje un continuo juego de capas de realidad, de sorpresas visuales, de trampantojos, de ilusiones de verosimilitud trocadas.

Per a la seua partitura Manuel de Falla va imitar la barreja d'estils literaris que havia utilitzar Cervantes, i va compondre la seua òpera a partir de músiques de diferents èpoques i estils, combinant notes antigues, folklòriques, litúrgiques o d'avantguarda. Lanz es basa en aquesta idea i fusiona també estètiques, materials i iconografies medievals i barroques, inspirat a més de l'expressivitat de l'art africà o de l'Art Brut. Tot i ser una òpera breu, *El retablo de maese Pedro* resulta una obra intensa i rica, ja que tot l'univers hi podria estar contingut.

Com a preàmbul a l'òpera s'interpreta el *Concert per a clavecí* de Falla. Escrit entre 1923 i 1926, evidencia l'evolució estilística del compositor després d'*El sombrero de tres picos* i *El retablo de maese Pedro*. Destinat a solista de clavecí

Para su partitura Manuel de Falla emuló la mezcla de estilos literarios que utilizó Cervantes, y compuso su ópera a partir de músicas de diferentes épocas y estilos, combinando notas antiguas, folclóricas, litúrgicas o de vanguardia. Lanz se basa en esta idea y fusiona también estéticas, materiales e iconografías medievales y barrocas, inspirado además de la expresividad del arte africano o del Art Brut. A pesar de ser una ópera breve, *El retablo de maese Pedro* resulta una obra intensa y rica, pues todo el universo podría estar contenido en ella.

Como preámbulo a la ópera se interpreta el *Concierto para clave* de Falla. Escrito entre 1923 y 1926, evidencia la evolución estilística del compositor tras *El sombrero de tres picos* y *El retablo de maese Pedro*. Destinado a solista de clave y un

i un exquisit acompanyament de cambra format per flauta, oboè, clarinet, violí i violoncel, representa un retorn a l'esperit del Falla més sincer, de nou immers -com passa a *El retablo*- en les arrels de la música espanyola, especialment en el repertori per a clavecí del segle XVIII, perfilant una obra d'equilibrades proporcions amb passatges d'emocionant i singular bellesa.

exquisito acompanyamiento de cámara formado por flauta, oboe, clarinete, violín y violonchelo, representa una vuelta al espíritu del Falla más sincero, de nuevo inmerso -como sucede en *El retablo*- en las raíces de la música española, especialmente en el repertorio para clave del siglo XVIII, perfilando una obra de equilibradas proporciones con pasajes de emocionante y singular belleza.

Biografies

Pablo Rus Broseta

Director musical

Pablo Rus Broseta és un dels directors espanyols més valorats del circuit internacional. El 2015 va ser nomenat director assistent de la Simfònica de Seattle i, posteriorment, en va ser director associat fins al 2019. Amb aquesta orquestra ha col·laborat amb solistes com Itzhak Perlman, Renée Fleming o Joshua Bell. Altres

Biografías

Pablo Rus Broseta es uno de los directores españoles más valorados del circuito internacional. En 2015 fue nombrado director asistente de la Sinfónica de Seattle, de la que posteriormente fue director asociado hasta 2019. Con dicha orquesta ha colaborado con solistas como Itzhak Perlman, Renée Fleming o Joshua Bell. Otros

solistes amb els quals ha treballat aquestes últimes temporades han sigut Beatrice Rana, Yo-Yo Ma, Edgar Moreau o Ingrid Fliter, entre d'altres. Ha dirigit la Simfònica de la BBC, en substitució de François-Xavier Roth al Barbican Hall de Londres, amb un programa monogràfic dedicat a Pierre Boulez. Especialment estreta és la seua relació amb formacions com la WDR Sinfonieorchester de Colònia, SWR Symphonieorchester de Stuttgart, Orquestra Simfònica de Porto Casa da Música i l'Ensemble Modern de Frankfurt.

solistas con los que ha trabajado estas últimas temporadas han sido Beatrice Rana, Yo-Yo Ma, Edgar Moreau o Ingrid Fliter, entre otros. Ha dirigido la Sinfónica de la BBC, sustituyendo a François-Xavier Roth en el Barbican Hall de Londres, con un programa monográfico dedicado a Pierre Boulez. Especialmente estrecha es su relación con formaciones como la WDR Sinfonieorchester de Colonia, SWR Symphonieorchester de Stuttgart, Orquestra Sinfónica de Porto Casa da Música y el Ensemble Modern de Fráncfort.

Enrique Lanz

Dirección escénica, escenografía y títeres

Enrique Lanz (Granada, 1964), dirigeix des del 1981 la Compañía Etcétera, fundada juntament amb Fabiola Garrido. Combina la seua formació autodidacta amb els cursos que rep d'importants mestres de l'art escènic, entre ells Xavier Fàbregas, Albrecht Roser, Henryk Jurkowski i Jean-Pierre Lescot. Amb els seus primers espectacles,

Enrique Lanz (Granada, 1964), dirige desde 1981 la Compañía Etcétera, fundada junto a Fabiola Garrido. Combina su formación autodidacta con los cursos que recibe de importantes maestros del arte escénico, entre ellos Xavier Fàbregas, Albrecht Roser, Henryk Jurkowski y Jean-Pierre Lescot. Con sus primeros espectáculos,

Synopsis (1985) i *Trans* (1990), recorre els festivals europeus de titelles més importants. El 1997 Lanz dirigeix *Pedro y el lobo*, que obté el premi nacional Teacralia al millor muntatge per a xiquets. Aquesta obra obri al públic infantil les portes de la sala principal del Liceu el 2002 i, fins al dia de hui, acumula més de dues mil representacions a Espanya i Amèrica. A partir d'aquell moment es bolca en la realització de muntatges que tenen com a font el repertori de la música clàssica: *La serva padrona* (1998), *Historia de Babar el elefantito* (2001) i *Soñando el carnaval de los animales* (2004).

Synopsis (1985) y *Trans* (1990), recorre los más importantes festivales europeos de títeres. En 1997 Lanz dirige *Pedro y el lobo*, que obtiene el Premio Nacional Teacralia al mejor montaje para niños. Esta obra abre al público infantil las puertas de la sala principal del Liceu en 2002, y hasta hoy acumula más de dos mil representaciones en España y América. A partir de ese momento se vuelca en la realización de montajes que poseen como fuente el repertorio de la música clásica: *La serva padrona* (1998), *Historia de Babar el elefantito* (2001) y *Soñando el carnaval de los animales* (2004).

Compañía Etcétera

Companyia fundada a Granada el 1981 per Enrique Lanz i Fabiola Garrido. El seu treball es podria identificar per l'escenificació amb titelles d'obres musicals per a tots els públics. Després de quaranta anys de trajectòria, és líder a Espanya en aquest gènere i ha obert la porta de grans teatres i festivals que ara

Compañía fundada en Granada en 1981 por Enrique Lanz y Fabiola Garrido. Su trabajo se podría identificar por la escenificación con títeres de obras musicales para todos los públicos. Tras cuarenta años de andadura, es líder en España en este género y ha abierto la puerta de grandes teatros y festivales

acullen les titelles en les seues programacions. Els seus espectacles es caracteritzen per la poesia, estètica i recerca (històrica, artística, tècnica), motors clau que articulen cada projecte. L'excel·lència i versatilitat del seu treball són sinònim de rigor i avantguarda. El 2014, el Ministeri d'Educació, Cultura i Esport li va atorgar el premi nacional d'Arts Escèniques per a la Infància i la Joventut. També ha sigut premiada pels ajuntaments de Granada i Güéjar Sierra (premi Cereza de Oro), localitat seu de la companyia.

que ahora acogen a los títeres en sus programaciones. Sus espectáculos se caracterizan por su poesía, estética e investigación (histórica, artística, técnica), motores clave que articulan cada proyecto. La excelencia y versatilidad de su trabajo son sinónimo de rigor y vanguardia. En 2014, el Ministerio de Educación, Cultura y Deporte le otorgó el Premio Nacional de Artes Escénicas para la Infancia y la Juventud. También ha sido premiada por los ayuntamientos de Granada y Güéjar Sierra (premio Cereza de Oro), localidad sede de la compañía.

Maximiliano Spósito

Maese Pedro

Natural de la província de Córdoba (Argentina), comença els seus estudis als dotze anys. El 2013 va ser convocat per participar en l'esdeveniment Jóvenes Talentos de la Provincia de Córdoba, organitzat pel Ministeri de Cultura. Posteriorment va tindre l'oportunitat d'interpretar

Oriundo de la provincia de Córdoba (Argentina), comienza sus estudios a los doce años. En 2013 fue convocado para participar en el evento Jóvenes Talentos de la Provincia de Córdoba, organizado por el Ministerio de Cultura. Posteriormente tuvo la oportunidad de interpretar

diversos personatges d'òpera en el cicle de concerts Jòvenes Solistas que organitza el seminari de cant del Teatro del Libertador, a Córdoba. El 2019, després de guanyar en les audicions, aconseguí el seu primer paper protagonista a *Così fan tutte*, amb la companyia Ópera en movimiento. Des de setembre de 2022 forma part del Centre de Perfeccionament del Palau de les Arts, on ha participat en *Cendrillon* de Viardot, *L'incoronazione di Poppea* i una versió didàctica de *L'elisir d'amore* (Cuéntame una ópera). Primer lloc en el concurs de cant Martín i Soler.

varios personajes de ópera en el ciclo de conciertos Jòvenes Solistas que organiza el seminario de canto del Teatro del Libertador, en Córdoba. En 2019, tras vencer en las audiciones, consigue su primer rol protagonista en *Così fan tutte*, con la compañía Ópera en movimiento. Desde septiembre de 2022 forma parte del Centre de Perfeccionament del Palau de les Arts, donde ha participado en *Cendrillon* de Viardot, *L'incoronazione di Poppea* y una versión didáctica de *L'elisir d'amore* (Cuéntame una ópera). Primer puesto en el concurso de canto Martín i Soler.

Iria Goti

Trujamán

La soprano Iria Goti, d'origen gallec, va finalitzar els seus estudis a l'ESMUC de Barcelona, i va ampliar la seua formació amb Enedina Lloris. Perfecciona els seus estudis amb dos anys de màster en interpretació a la Royal Academy of Music de Londres. Des del 2022 forma part del Centre de Perfeccionament, on

La soprano Iria Goti, de origen gallego, finalizó sus estudios en la ESMUC de Barcelona, ampliando su formación con Enedina Lloris. Perfecciona sus estudios con dos años de máster en interpretación en la Royal Academy of Music de Londres. Desde 2022 forma parte del Centre de Perfeccionament, donde

debuta en la producció de *Cendrillon*. A més, en la temporada 2023-2024 participa en les òperes *El retablo de maese Pedro* (Trujamán) i *Die Zauberflöte* (Papagena) dirigida per James Gaffigan. Ha sigut guardonada amb el tercer premi en el concurs Palet a Martorell i va rebre la menció d'honor el 2021 a la Isabel Jay Competition, beca a l'excel·lència interpretativa patrocinada per la Fundació Victoria de los Ángeles i la borsa d'estudis musicals de la Diputació de Catalunya.

debuta en la producció de *Cendrillon*. Además, en la temporada 2023-2024 participa en las óperas *El retablo de maese Pedro* (Trujamán) y *Die Zauberflöte* (Papagena) dirigida por James Gaffigan. Ha sido galardonada con el tercer premio en el Concurso Palet en Martorell y recibió la mención de honor en 2021 en la Isabel Jay Competition, beca a la excelencia interpretativa patrocinada por la Fundación Victoria de los Ángeles y la bolsa de estudios musicales de la Diputación de Coruña.

Daniel Gallegos

Don Quijote

Baríton de Chihuahua (Mèxic), va començar els seus estudis musicals al conservatori de la seua ciutat i més tard va ser membre de la Sociedad Internacional de Valores al Arte Mexicano en la Ciudad de México amb la mestra Teresa Rodríguez. Va finalitzar el seu mestratge

Barítono de Chihuahua (México), comenzó sus estudios musicales en el conservatorio de su ciudad y más tarde fue miembro de la Sociedad Internacional de Valores al Arte Mexicano en la Ciudad de México con la maestra Teresa Rodríguez. Finalizó su maestría como becario en

com a becari a l'Academy of Vocal Arts de Philadelphia, i va continuar la seua preparació a l'Estudio de la Ópera de Bellas Artes. A més, ha participat en diversos programes per a joves, entre els quals el Bologna International Opera Academy. Ha cantat els papers solistes de les òperes *Le nozze di Figaro* (Conte), *La Favorite* (Alphonse XI), *Così fan tutte* (Guglielmo), *Pagliacci* (Silvio), *Die Zauberflöte* (Papageno), *L'elisir d'amore* (Belcore) i *La Cenerentola* (Dandini), entre d'altres. Forma part del Centre de Perfeccionament del Palau de les Arts.

la Academy of Vocal Arts de Philadelphia, continuando su preparación en el Estudio de la Ópera de Bellas Artes. Además, ha participado en diversos programas para jóvenes, entre ellos el Bologna International Opera Academy. Ha cantado los roles solistas de las óperas *Le nozze di Figaro* (Conte), *La Favorite* (Alphonse XI), *Così fan tutte* (Guglielmo), *Pagliacci* (Silvio), *Die Zauberflöte* (Papageno), *L'elisir d'amore* (Belcore) y *La Cenerentola* (Dandini), entre otros. Forma parte del Centre de Perfeccionament del Palau de les Arts.

Diego Ares

Clave

Diego Ares està considerat un dels principals clavecinistes de la seua generació. Ha oferit recitals a Europa, el Japó i Canadà. Com a solista, ha tocat amb les orquestres Simfònica de Bretanya, Cambra de Ginebra, Ciudad de Granada i Societat Bach d'Holanda, entre d'altres.

Diego Ares està considerado como uno de los principales clavecinistas de su generación. Ha ofrecido recitales en Europa, Japón y Canadá. Como solista, ha tocado con las orquestas Sinfónica de Bretaña, Cámara de Ginebra, Ciudad de Granada y Sociedad Bach

Col·labora també amb músics com Richard Egarr, Pierre Hantaï, Ignacio Prego, Shunske Sato, Lina Tur Bonet, Rachel Podger i Maurice Steger. Ha gravat per a Columna Música, Pan Classics, Harmonia Mundi, Ibs-Classical, Mirare i per al projecte All of Bach, i ha aconseguit reconeixements com Excepcional (*Scherzo*), el Diapason d'Or (*Diapason*), Maestro (*Pianiste*) o el Preis der Deutschen Schallplatten Kritik. Ha sigut professor de clavecí, fortepiano i baix continu als conservatoris de Trossingen (Alemanya) i Ginebra i a l'acadèmia d'estiu de Grajal de Campos.

de Holanda, entre otras. Colabora también con músicos como Richard Egarr, Pierre Hantaï, Ignacio Prego, Shunske Sato, Lina Tur Bonet, Rachel Podger y Maurice Steger. Ha grabado para Columna Música, Pan Classics, Harmonia Mundi, Ibs-Classical, Mirare y para el proyecto All of Bach, logrando reconocimientos como el Excepcional (*Scherzo*), Diapason d'Or (*Diapason*), Maestro (*Pianiste*) o el Preis der Deutschen Schallplatten Kritik. Ha sido profesor de clave, fortepiano y bajo continuo en los conservatorios de Trossingen (Alemania) y Ginebra y en la academia de verano de Grajal de Campos.

Orquestra de la Comunitat Valenciana

L'Orquestra de la Comunitat Valenciana (OCV) va ser fundada en 2006 per Lorin Maazel, el seu primer director musical. En poc temps, la formació titular del Palau de les Arts s'ha llaurat un prestigi entre el públic i la crítica, i ha assolit un alt nivell artístic que la situa entre les millors orquestres d'Espanya i una de les més importants creades a Europa en els últims anys. Aquest reconeixement s'ha forjat també gràcies a la presència de Zubin Mehta en les primeres temporades, sobretot amb el recordat *Anell wagnerià*, i a mestres de la talla de Riccardo Chailly, Valery Gergiev o Gianandrea Noseda. Des de setembre de 2021,

La Orquestra de la Comunitat Valenciana (OCV) fue fundada en 2006 por Lorin Maazel, su primer director musical. En poco tiempo, la formación titular del Palau de les Arts se ha labrado un prestigio entre el público y la crítica, y ha alcanzado un alto nivel artístico que la sitúa entre las mejores orquestas de España y una de las más importantes creadas en Europa en los últimos años. Este reconocimiento se ha forjado también gracias a la presencia de Zubin Mehta en las primeras temporadas, sobre todo con el recordado *Anillo wagneriano*, y a maestros de la talla de Riccardo Chailly, Valery Gergiev o Gianandrea

l'estatunidenc James Gaffigan és el director musical de la formació. Elogiada per la qualitat dels seus músics i per ser un conjunt versàtil capaç d'interpretar amb admirable personalitat tant òpera com música líricosinfònica, l'OCV prossegueix la seua trajectòria professional impulsada per primeres figures de la direcció orquestral, entre elles Daniele Gatti, Fabio Luisi o Antonello Manacorda, i amplia el seu repertori operístic de la mà de reconegudes batutes internacionals especialitzades en diferents estils, com Marc Albrecht, Maurizio Benini, Riccardo Minasi i Marc Minkowski. A més, referma la col·laboració amb els principals directors espanyols que més projecció tenen fora de les nostres fronteres, entre ells Guillermo García-Calvo, Gustavo Gimeno, Pablo Heras-Casado, Juanjo Mena i Josep Pons.

Nosedá. Desde septiembre de 2021, el estadounidense James Gaffigan es el director musical de la formación. Elogiada por la calidad de sus músicos y por ser un conjunto versátil capaz de interpretar con admirable personalidad tanto ópera como música lírico-sinfónica, la OCV prosigue su trayectoria profesional impulsada por primeras figuras de la dirección orquestral, entre ellas Daniele Gatti, Fabio Luisi o Antonello Manacorda, y amplía su repertorio operístico de la mano de reconocidas batutas internacionales especializadas en diferentes estilos, como Marc Albrecht, Maurizio Benini, Riccardo Minasi y Marc Minkowski. Además, afianza la colaboración con los principales directores españoles que más proyección tienen fuera de nuestras fronteras, entre ellos Guillermo García-Calvo, Gustavo Gimeno, Pablo Heras-Casado, Juanjo Mena y Josep Pons.

ÒRGANS DE LES ARTS

ÓRGANOS DE LES ARTS

DIRECCIÓ

Director General

Jorge Culla Bayarri

Director Artístic

Jesús Iglesias Noriega

Director Musical

James Gaffigan

PATRONAT DE LA FUNDACIÓ

PALAU DE LES ARTS

REINA SOFÍA

PRESIDENT D'HONOR

President de la Generalitat Valenciana

Carlos Mazón Guixot

PRESIDENT

Sr. Pablo Font de Mora Sainz

VICEPRESIDENT

Honorable Sr. Vicente José Barrera Simó

Vicepresident primer i Conseller de Cultura i Esport

SECRETÀRIA

Il·lustríssima Sra. Paula Añó Santiago

Secretària autonòmica de Cultura i Esport

VOCALS

Il·lustríssim Sr. Víctor Francos Díaz

Secretari general de Cultura i Esport del
Ministeri de Cultura i Esport

Il·lustríssim Sr. Joan Francesc Marco Conchillo

Director general de l'INAEM
del Ministeri de Cultura i Esport

Il·lustríssim Sr. Eusebio Monzó Martínez

Secretari autonòmic d'Hisenda i Economia

Il·lustríssima Sra. Cristina Moreno Borrás

Secretària autonòmica de Turisme

Sra. María Eugenia Vives Arlandis

Sotssecretària de la Vicepresidència
primera i Conselleria de Cultura i Esport

Sr. Sergio Arlandis López

Director general de Cultura

Direcció general de Finançament i Sector Públic

Abel Guarinos Viñoles

Director general de l'Institut Valencià de Cultura

Sra. Marta Alonso Rodríguez

Membre del Consell Valencià de Cultura

Sra. Susana Lloret Segura

Sr. Rafael Juan Fernández

Sra. Mónica de Quesada Herrero

Sra. Felisa Alcántara Barbany

PATRÓ D'HONOR

Sr. Vicente Ruiz Baixauli

GRÀCIES PER FER-HO REALITAT

GRACIAS POR HACERLO REALIDAD

ADMINISTRACIÓ
FUNDADORA

GENERALITAT
VALENCIANA

ADMINISTRACIÓ
COL·LABORADORA

PARTNER TECNOLÒGIC

PROTECTORS

COL·LABORADORS

AMB EL SUPORT DE

Mecenes del Centre de Perfeccionament

RNB, S.L.

Suport al projecte faristols digitals

